

De goede herder

Jozef, een herder Marc Chagall (1931)

Meditatie ds. Gerard Rinsma zondag 7 mei 2017

Evangelielezing: Johannes 10:1-10

OVERWEGING

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Ik heb het in verschillende kerken weer terug gezien; het beeld van Jezus als de goede herder. Omringd door schapen en vaak nog met het verloren schaap op z'n schouders. En talloze generaties gelovigen zijn groot gebracht met liedjes als: zegt kent gij de goede herder?

Meer nog dan alle andere beelden over Jezus is deze het meest vertrouwd en geliefd.

Maar tegelijk is het een beeld, waarmee je zo de bocht uit kunt vliegen; als je alle facetten van het herderschap op mensen betreft. Zoals in een boekje dat ik ooit op school had gekregen: om de schapen in de stal te krijgen neemt de herder het lammetje de stal in. En dan volgen de ouderschapen vanzelf. Toen een pastoraal bezoeker dit voorbeeld aanhaalde bij een vader en moeder, die door een ongeluk twee kinderen hadden verloren, werd ze daarna vriendelijk doch dringend verzocht om onmiddellijk te vertrekken.

Maar als Jezus zich de goede herder noemt, dan is dat altijd in relatie tot zijn volgelingen. Die als het ware zich helemaal opnieuw moeten oriënteren.

Want als Johannes die woorden van Jezus verzamelt en opschrijft, dan zijn er meer dan vijftig jaar verstreken na die ingrijpende gebeurtenissen in Jeruzalem. Na de kruisiging en de opwekking van Jezus van Nazareth. En in die halve eeuw hebben zich dramatische ontwikkelingen voorgedaan. De joodse volgelingen van Jezus Christus waren met geweld uit de synagoge verbannen en werden na de steniging van Stephanus met de dood bedreigd, waarop ze naar de streken van Judea en Samaria vluchtte en na het neerslaan van de joodse opstand (66-70) naar buiten Palestina gelegen steden.

En het zijn deze verstrooide schapen, die Johannes op het oog heeft, voor wie hij zijn evangelie concipieert. In zijn eigen woorden: deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, en opdat gij, gelovende, het leven hebt in zijn naam.

Maar tegelijk beseft Johannes dat ze afgesneden zijn van hun wortels, hun verleden, hun vaderland, hun kerk: de synagoge. Eigenlijk alles wat houvast kan bieden, waaraan ze zich aan vast zouden kunnen klampen. Deze volgelingen, deze christenen van het eerste uur, zijn verweesd.

Wie zouden ze kunnen raadplegen? Wie om advies vragen? Wie om hulp?

*De kudde loopt te grazen
Geen vuiltje aan de lucht
Ze vullen traag hun magen
Totdat het daglicht vlucht*

*De herder is verdwenen
Voor even of voor goed
Er is niemand die de weg weet
Er is niemand die ze hoedt*

*Het zijn arme schapen.
Hoor ze blaten, met z'n allen zo alleen
Arme schapen
Alleen gelaten
Het zijn arme schapen
Hoor ze blaten, zo verschrikkelijk alleen
Arme schapen, je hoort ze vragen
Voor wie, voor wat, waarom, waardoor, waarvoor, waarheen?*

En u kent vast wel het beeld wel uit die natuurfilms over Afrika. Grote kuddes grazende gnoe's, maar o wee, als er één de kudde kwijt raakt. O wee, als de kudde uitéénvalt.

En dat is de eerste zorg van elke herder: zorgen dat de kudde bij elkaar blijft. Hoe ver ze ook afdwalen, hoever ze ook achterblijven, de herder waakt er voor dat de kudde niet uitéénvalt en daarmee een prooi wordt voor rovers..

En daarom wijst Johannes op Jezus, die zichzelf de goede herder noemt. Hij is het die de kudde bijeenhoudt, hij is het die de schapen vertrouwen. In tegenstelling tot de anderen: Allen, die vóór Mij gekomen zijn, zijn dieven en rovers, maar de schapen hebben naar hen niet gehoord. Hoe dat zo kan, legt Jezus uit: de schapen herkennen de goede herder aan zijn stem. Want, zegt Jezus, wanneer hij zijn eigen schapen alle naar buiten gebracht heeft, gaat hij voor ze uit en de schapen volgen hem, omdat zij zijn stem kennen; Mijn schapen horen naar mijn stem en Ik ken ze en zij volgen Mij.

Want Johannes weet inmiddels dat er ook andere stemmen zijn. Van andere herders, die minder betrouwbaar zijn. En tegelijk weet Johannes van schapen, die de stem van de herder niet herkennen. Want, als Jezus in de tempel wandelt, in de zuilengang van Salomo, omringen joden hem en vragen hem: Daar kwamen de Joden om hem heen staan, en ze vroegen hem: 'Hoe lang houdt u ons nog in het onzekere? Als u de Messias bent, zeg het ons dan ronduit.'

Jezus antwoordde hun: 'Dat heb ik u al gezegd, maar u gelooft het niet. Wat ik namens mijn Vader doe getuigt over mij, maar u wilt me niet geloven, omdat u niet bij mijn schapen hoort. Mijn schapen luisteren naar mijn stem, ik ken ze en zij volgen mij. Ik geef ze eeuwig leven: ze zullen nooit verloren gaan en niemand zal ze uit mijn hand roven.'¹

Het is dus niet alleen een zaak van herkennen van de stem van de herder, maar veel meer van erkennen.² Want dat is wat Jezus zegt: ik heb over mezelf verteld, ik heb van mezelf getuigd, dat ik de goede herder ben, de Messias, maar jullie kunnen dat niet aanvaarden, jullie willen dat niet erkennen.

En daarmee ligt de verantwoordelijkheid voor het blijven bij de kudde ineens niet meer bij de herder, maar bij de schapen. Of zij wel of niet Jezus als Christus erkennen, of zij wel of niet in Hem willen geloven. Of zij wel of niet de stem van de goede herder erkennen, of zij wel of niet in hem willen blijven, zoals de wijnrank met de wijnstok, of zij wel of niet in Zijn naam gedoopt willen worden. Want in die naam gedoopt zijn betekent dat het tegelijk ook andere namen uitsluit. Een kind wordt niet

---

¹ Joh. 10:24-26

² Joh. 7:27 Moet je zien, hij spreekt vrijuit en ze zeggen niets tegen hem. Zouden onze leiders werkelijk tot de overtuiging zijn gekomen dat hij de Messias is?

Joh. 7:26 Wanneer de Messias komt, zal niemand weten waar hij vandaan komt, maar van hem weten we wel waar hij vandaan komt.'

Joh. 7:31 Onder het volk waren er velen in hem gaan geloven, 'want,' zeiden ze, 'wanneer de Messias komt, zal die niet meer wondertekenen verrichten dan hij heeft gedaan.'

Joh. 7:41 Anderen beweerden: 'Het is de Messias,' maar er werd ook gezegd: 'De Messias komt toch niet uit Galilea? De Schrift zegt toch dat de Messias uit het nageslacht van David komt en uit Bethlehem, waar David woonde?'

Joh. 9:22 Dat zeiden de ouders omdat ze bang waren voor de Joden, omdat die toen al besloten hadden dat ze iedereen die Jezus als de Messias zou erkennen uit de synagoge zouden zetten.

Joh. 10:24 Daar kwamen de Joden om hem heen staan, en ze vroegen hem: 'Hoe lang houdt u ons nog in het onzekere? Als u de Messias bent, zeg het ons dan ronduit.'

Joh. 11:27 'Ja Heer,' zei ze, 'ik geloof dat u de Messias bent, de Zoon van God die naar de wereld zou komen.'

Joh. 12:34 'Maar wij hebben uit de wet begrepen dat de Messias eeuwig blijft leven,' zeiden de mensen, 'waarom zegt u dan dat de Mensenzoon omhooggeheven moet worden? Wie is die Mensenzoon?'

Joh. 20:31 maar deze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de Messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam.

gedoopt in naam van de keizer van Rome, niet in naam van de koning van oranje, niet in naam van Mozes, niet in de naam Elia en ook in de naam van Mohammed. Niet in de naam van Erdogan, niet in de naam van Teudas, niet in naam Judas de Galileeër³, niet in naam van Bar Kocba, niet in naam van welke oorlogshitsers dan ook. Maar in naam van Jezus, de enige Messias, die principieel alle geweld afwees, maar de kwade machten ontmaskerde door zich als een slaaf te laten kruisigen.

Ik kijk naar jullie; doopouders, vergezeld door peetooms en peetantes. Ik kijk naar de families, naar ons als gemeente. Met z'n allen hebben we ja gezegd. Dat geloven we. Dat erkennen we. In dat geloof zullen we zo direct ook jullie kind dopen. In de hoop en in het vertrouwen, dat zij op latere leeftijd dat geloof zullen beamen. En een plek zullen zoeken en vinden waar dat geloof gevierd en beleefd wordt. En daarbij willen horen.

Voor Johannes is het niet meer en niet minder een zaak van leven en dood. Met deze belijdenis staat of valt zijn gemeente. Want als ze dat loslaat, kan ze zichzelf net zo goed opheffen, en terugkeren naar de synagoge. Maar als ze dat vasthoudt, dan mag ze zich er zeker van weten, dat een ieder, die in Hem gelooft, niet veroordeeld wordt; maar, gelovende, het leven heeft in zijn naam, omdat God zijn Zoon niet in de wereld heeft gezonden, opdat Hij de wereld veroordele, maar opdat de wereld door Hem behouden worde. Amen.

---

³ Hand 5:33-40 Toen de leden van het Sanhedrin dit hoorden, ontstaken ze in woede en wilden ze de apostelen ter dood brengen. Maar toen stond een van hen op, een farizeeër die Gamaliël heette en die als wetsleraar bij het hele volk in aanzien stond. Hij gaf opdracht de apostelen een ogenblik naar buiten te brengen en zei vervolgens: 'Israëlieten, overweeg nog eens goed wat u van plan bent met deze mensen te doen. Immers, enige tijd geleden wierp Teudas zich op als een man die het volk zou leiden, en ongeveer vierhonderd mensen sloten zich bij hem aan; hij werd gedood, zijn aanhang viel uiteen en verdween in het niets. Na hem was er Judas de Galileeër, die ten tijde van de volkstelling met zijn volgelingen in opstand kwam; ook hij ging ten onder, en al zijn volgelingen werden uiteengedreven. Daarom zeg ik u: houd u afzijdig van deze mensen en laat hen begaan, want als het mensenwerk is wat ze nastreven, zal het op niets uitlopen, maar als het Gods werk is, zult u niets tegen hen kunnen uitrichten, of het zou wel eens kunnen blijken dat u tegen God strijdt.' De leden van het Sanhedrin stemden met hem in en riepen de apostelen weer binnen. Ze lieten hen geselen, bevalen hun de naam van Jezus niet meer te gebruiken en lieten hen vrij.